

Maahanmuutto- hallinnon viestinnän kehittämishanke

Projektiryhmän loppuraportti

Maahanmuutto

SISÄASIAINMINISTERIÖN JULKAISUJA 6/2010

Tekijät (toimielimestä, toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Maahanmuuttohallinnon viestinnän kehittämishanke, projektiryhmä Viestintäpäälikkö Kati Pärnänen, puheenjohtaja Viestintäpäälikkö Kaisa Huikuri, sihteeri (3.6.2009 saakka tiedottaja Antti Rechardt)		Julkaisun laji loppuraportti	
		Toimeksiantaja Sisäasiainministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 6.2.2009, SM005:00/2009	
Julkaisun nimi Maahanmuuttohallinnon viestinnän kehittämishanke			
Julkaisun osat raportti			
Tiivistelmä <p>Maahanmuuttohallinnon viestinnän kehittämishanke asetettiin 6.2.2009. Ensimmäisessä vaiheessa projektiryhmä selvitti eri toimijoiden viestintää ja teki kehittämis ehdotuksia. Projektiryhmän kehittämis ehdotukset käsiteltiin sisäasiainministeriön maahanmuuttoasioiden johtoryhmässä 28.10.2009, jonka jälkeen niistä pyydettiin eri toimijoilta lausunnot.</p> <p>Keskeisimmät ehdotukset olivat</p> <ul style="list-style-type: none"> - sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolle tehdään oma viestintästrategia - perustetaan maahanmuuttohallinnon viestinnän yhteistyöfoorumi - muutetaan Monitori-lehti verkkolehdeksi viimeistään 2011 - selvitetään mahdollisuutta kehittää Maahanmuuttoviraston Manusta yhteinen extranet hallinnonalalle - kotouttamisviestinnän perusmateriaaleja tulee tuottaa ministeriössä - infopankkia kehitetään edelleen - hyvien etnisten suhteiden edistämisen ja ETNOn viestintää tehostetaan - työvoiman maahanmuuton viestintätarpeita selvitetään työvoiman maahanmuuton vetovoimastrategian yhteydessä <p>Kehittämis ehdotukset saivat lausuntokierroksella pääosin kannatusta. Erityisesti yhteistyöfoorumin perustamista pidettiin tärkeänä. Lisäksi Monitori-lehden muuttaminen verkkolehdeksi sai kannatusta. Sisäasiainministeriön maahanmuuttoasioiden johtoryhmä käsitteli lausuntoyhteenvetoa ja hankkeen jatkoa 17.2.2010 ja päätti esitetyksi jatkaa kehittämis ehdotusten eteenpäin viemistä virkатыönä.</p> <p>Hanke jatkuu virkатыönä kehittämis ehdotusten pohjalta eikä erillistä ohjausryhmää tai osahankkeita perusteta. Ensimmäisinä kehittämistoimina muutetaan Monitori-lehti verkkolehdeksi jo vuonna 2010. Maahanmuuttohallinnon viestinnän yhteistyöfoorumi perustetaan keväällä 2010. Yhteistyöfoorumissa ryhdytään pohtimaan maahanmuutto.fi -portaalin konseptia.</p>			
Avainsanat (asiasanat) maahanmuutto, viestintä, hallinnon kehittäminen			
Muut tiedot ISBN 978-952-491-560-1 (PDF) osoite www.intermin.fi/julkaisut			
Sarjan nimi ja numero Sisäasiainministeriön julkaisut 6/2010		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-559-5
Kokonaissivumäärä 38	Kieli suomi	Hinta 20,00	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Sisäasiainministeriö		Kustantaja/julkaisija Sisäasiainministeriö	

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Utvecklingsprojektet för migrationsförvaltningens information, projektgruppen Informationschef Kati Pärnänen, ordförande Informationschef Kaisa Huikuri, sekreterare (fram till 3.6.2009 informatör Antti Rechardt)		Typ av publikation slutrapport	
		Uppdragsgivare Inrikesministeriet	
		Datum för tillsättandet av organet 6.2.2009, SM005:00/2009	
Publikation (även den finska titeln) Utvecklingsprojektet för migrationsförvaltningens information			
Publikationens delar rapport			
Referat Utvecklingsprojektet för migrationsförvaltningens information tillsattes den 6 februari 2009. I den första fasen utredde projektgruppen olika aktörers information och lade fram utvecklingsförslag. Projektgruppens utvecklingsförslag behandlades i inrikesministeriets ledningsgrupp för migrationsfrågor den 28 oktober 2009, varefter utlåtanden begärdes av olika aktörer. De viktigaste förslagen var: <ul style="list-style-type: none"> – en egen informationsstrategi utarbetas för inrikesministeriets migrationsavdelning – ett samarbetsforum för migrationsförvaltningens information inrättas – tidningen Monitori görs till en webbtidning senast 2011 – möjligheten att utveckla Migrationsverkets extranät till en gemensam tjänst för förvaltningsområdet utreds – de grundläggande materialen för integrationsinformationen ska produceras vid ministeriet – infobanken vidareutvecklas – informationen för främjandet av goda etniska relationer och ETNO effektiviseras – arbetskraftsinvandringens informationsbehov utreds i samband med utarbetandet av en attraktionsstrategi för arbetskraftsinvandringen I utlåtandena fick utvecklingsförslagen i huvudsak understöd. I synnerhet inrättandet av ett samarbetsforum ansågs viktigt. Även ändringen av tidningen Monitori till en webbtidning understöddes. Inrikesministeriets ledningsgrupp för migrationsfrågor behandlade sammandraget av utlåtandena och projektets fortsättning den 17 februari 2010 och beslutade att fortsätta arbetet med utvecklingsförslagen så som föreslagits som tjänsteuppdrag. Projektet fortsätter som tjänsteuppdrag utgående från utvecklingsförslagen. Ingen separat styrgrupp och inga delprojekt grundas. En av de första utvecklingsåtgärderna är att göra tidningen Monitori till en webbtidning redan 2010. Samarbetsforumet för migrationsförvaltningens information inrättas våren 2010. I samarbetsforumet börjar man diskutera konceptet för portalen maahanmuutto.fi.			
Nyckelord migration, information, utveckling av förvaltningen			
Övriga uppgifter Elektronisk version, ISBN 978-952-491-560-1 (PDF), www.intermin.fi/publikationer			
Seriens namn och nummer Inrikesministeriets publikation 6/2010		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-559-5
Sidoantal 38	Språk finska	Pris 20,00	Sekretessgrad offentlig
Distribution Inrikesministeriet		Förläggare/utgivare Inrikesministeriet	

Esipuhe

Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman toimenpiteisiin kirjattiin maahanmuuton ja kotouttamisen kokonaisuuden vastuun keskittäminen sisäasiainministeriöön. Hallitusohjelman mukaisesti sisäasiainministeriöön muodostettiin vuoden 2008 alussa maahanmuutosta ja kotoutuksesta vastaava kokonaisuus. Kokonaisuuteen kuuluvat Suomen kansalaisuutta, maahanmuuttoa, kotoutumista ja kansainvälistä suojelua koskevat asiat.

Lisäksi sisäasiainministeriön vastuulle tulivat hyvien etnisten suhteiden, syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden edistäminen.

Organisaatiomuutosta seuranneena toimintavuonna tulivat ajankohtaisiksi viestinnälliset tarpeet, joilla pystyttäisiin edistämään maahanmuutto- ja kotouttamistoimintaa sekä syrjimättömyyttä ja yhdenvertaisuutta. Erityiseksi kysymykseksi nousi julkisuudessa esiintynyt keskustelu maahanmuutosta, jonka yhteydessä tuli eri puolilla esille tarve saada yhdenmukaisesti koottua ja ajantasaista tietoa maahanmuuttoon liittyvistä asioista. Tiedon tarve koski niin mediaa, suurta yleisöä kuin maahanmuuttohallinnon ja maahanmuuton toteuttamisen eri osapuolia.

Tilanteen perusteella todettiin, että jotta viestintä tavoittaisi parhaalla mahdollisella tavalla tietoa tarvitsevat, eri toimijoiden välistä yhteistyötä tulee lisätä, tietoa pitää koota yhteen, välittää erilaisen viestinnällisin keinoin (kuten verkkosivustot, lehdet, uutiskirjeet, erilaiset tilaisuudet ja tapahtumat) ja tarvittaessa tuottaa uutta tietoa yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Sisäasiainministeriö asetti maahanmuuttohallinnon viestinnän kehittämishankkeen 6. helmikuuta 2009. Hankkeen toimikausi päättyi 30.8.2010.

Maahanmuuttohallinnon viestinnän kehittämishankkeen tavoitteena on tehostaa maahanmuuttajille ja turvapaikanhakijoille ja muille maahanmuutto- ja kotouttamisasiosta sekä syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden edistämisestä kiinnostuneille tahoille suunnattua viestintää yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Sisäasiainministeriön ja sen hallinnonalan (Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset) lisäksi keskeisiä tahoja ovat muut ministeriöt ja niiden hallinnonalat, kunnat, järjestöt ja tiedotusvälineet.

Tavoitteena on selkeyttää viranomaisten välistä työnjakoa ja sopia yhteistyömuodoista, jotta kaikki resurssit saadaan palvelemaan mahdollisimman hyvin tietoa tarvitsevia.

Ensimmäisen vaiheen toteuttamiseksi hankkeeseen organisoitiin projektityöryhmä maahanmuuton viestinnän nykytilaselvityksen, kehittämisehdotusten ja hankkeen

jatkotoimenpide-ehdotusten laatimiseksi. Projektiryhmän oli määrä saada raporttinsa valmiiksi 30.8.2009 mennessä.

Projektiryhmä esitteli ehdotuksensa sisäasiainministeriön maahanmuuttoasioiden johtoryhmälle 28.10.2009. Esittelyn jälkeen projektiryhmän ehdotukset lähetettiin lausunnonle. Lausuntoja saatiin 17 kappaletta. Lausuntoyhteenveto käsiteltiin maahanmuuttoasioiden johtoryhmässä 17.2.2010.

Projektiryhmän kokoonpano:

Viestintäpäälikkö Kati Pärnänen, puheenjohtaja, sisäasiainministeriö, viestintäyksikkö

Viestintäpäälikkö Kaisa Huikuri, sihteeri, sisäasiainministeriö, viestintäyksikkö
(tiedottaja Antti Rechardt, sihteeri, viestintäyksikkö 3.6.2009 saakka)

Viestintäjohtaja Tarja-Riitta Nissinen, Maahanmuuttovirasto

Tiedottaja Hanna Lukkari, Maahanmuuttovirasto,

Ylitarkastaja Tarja Rantala, sisäasiainministeriö, maahanmuutto-osasto (15.8.2009 saakka)

ETNO:n sihteeri Nina Suorsa, sisäasiainministeriö, maahanmuutto-osasto

Ylitarkastaja Veikko Pyykkönen, sisäasiainministeriö, maahanmuutto-osasto

Ylitarkastaja Elina Setälä, sisäasiainministeriö, maahanmuutto-osasto

Suunnittelija Krista Murto, sisäasiainministeriö, oikeusyksikkö

Sisällys

1 Kuulemiset.....	2
1.1. Kuulemisten tulokset.....	3
1.1.1 Sisäasiainministeriön ja hallinnonalan organisaatiot.....	3
1.1.2 Muu valtiohallinto	10
1.1.3 Järjestöt.....	14
1.1.4 Kunnat, Suomen Kuntaliitto	16
1.1.5 Mediat.....	18
1.1.6 Muut organisaatiot	20
2 Kehittämis ehdotukset ja hankkeen jatko-organisointi.....	21
2.1 Maahanmuuton viestinnän kehittäminen osa-alueittain.....	21
2.2 Hankkeen jatko-organisointi	27

Liitteet

Liite 1: Lausuntoyhteenveto	28
-----------------------------------	----

1 Kuulemiset

Projektiryhmä teki työsuunnitelman ja päätti tehdä selvitystyön kuulemisten avulla. Kuulemisten tueksi valmisteltiin kysymyspatteristo, jolla kartoitettiin viestinnän eri osa-alueita ja sisäasiainministeriön viestintään liittyviä odotuksia ja toiveita. Kysymyspatteristoa varioitiin tarvittaessa vastaajan mukaan. Työsuunnitelman mukaan projektiryhmäläiset kuulivat eri tahoja ja itse projektiryhmä kokoontui yhteensä 8 kertaa.

Kuulemisten avulla pyrittiin saamaan monipuolinen ja kattava kuva maahanmuuttoon liittyvästä viestinnästä, sen toteuttamistavoista ja kohderyhmistä. Lisäksi projektiryhmä koki tärkeäksi selvittää erityiset pullonkaulat ja kehittämiskohteet.

Kuultavat tahot

Sisäasiainhallinnon organisaatiot

Ministeriön maahanmuutto-osasto
Ministeriön oikeusyksikkö
Ministeriön viestintäyksikkö
Ministeriön poliisiosasto
Rajavartiolaitos
Maahanmuuttovirasto
Vähemmistövaltuutettu

Sisäasiainhallinnon ulkopuoliset organisaatiot

Helsingin kaupungin maahanmuuttohallinto
Infopankki -toimitus
Suomen Kuntaliitto
TE-keskukset
Pakolaisapu ry
Pakolaisneuvonta ry
Suomen Punainen Risti
Ulkoasiainministeriö
Oikeusministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Opetusministeriö
Opetushallitus
Six-Degrees-lehti
Spektr-lehti
Suomen Silta-lehti

Muut (poikkihallinnolliset kokoonpanot)

Monitorin toimitusneuvosto

Etnisten suhteiden neuvottelukunta

1.1. Kuulemisten tulokset

Vastauksia kuulemisiin saatiin yhteensä 22 taholta. Kuulemisten tulokset esitellään alla tiivistetysti. Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset esitellään kohdassa 2.

1.1.1 Sisäasiainministeriön ja hallinnonalan organisaatiot

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto vastaa maahanmuuttohallinnosta ja maahanmuuttopolitiikasta sekä kotouttamisen yhteensovittamisesta.

Sisäasiainministeriö kehittää maahanmuuttoa, kotouttamista, ihmiskauppaa ehkäisevää toimintaa ja laittoman maahanmuuton torjuntaa sekä edistää hyviä etnisiä suhteita ja etnistä yhdenvertaisuutta. Maahanmuutto-osasto vastaa Maahanmuuttoviraston tulosohtauksesta.

Maahanmuutto-osasto toteuttaa eri kohderyhmille viestintää ministeriön normaalien viestintäkanavien kautta (verkkosivut, Hare-rekisteri, tiedottaminen, sidosryhmäyhteistyö, Monitori-lehti). Maahanmuutto-osasto hoitaa ulkoisen viestinnän keskitetysti yhdessä ministeriön viestintäyksikön kanssa. Projektin aikana maahanmuutto-osaston osuus ministeriön verkkosivuilla on uudistettu, koska tämä todettiin jo projektiryhmän toiminnan alkuvaiheessa yhdeksi haasteeksi.

Maahanmuutto-osasto tukee maahanmuuttajille suunnattua asiakasviestintää tukemalla rahallisesti infopankki.fi -verkkopalvelua ja osallistumalla verkkopalvelun ohjausryhmäyöskentelyyn.

Maahanmuutto-osastolla koordinoidaan myös Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa ALPO-hanketta, jonka tavoitteena asiantuntijaverkoston vahvistaminen ja kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden yhdenmukaistaminen, jotta kotoutuminen Suomeen sujuisi joustavasti ja tehokkaasti. ALPO toimii maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauspalvelujen ja osaamisen kehittämisen hankkeiden tukena. ALPO seuraa, tukee ja mallintaa alueellisen kehittämisen tuloksia yhteistyössä hankeverkoston asiantuntijoiden kanssa. ALPO kokoaa hyvät käytännöt ja kokemukset alkuvaiheen palvelumallin kehittämiseksi. Yhtenä osana ALPO-hanketta selvitetään maahanmuuttajien alkuvaiheen tiedontarpeita ja toimivia viestintäkanavia.

Nykyisin maahanmuutto-osastolla viestintää hoidetaan muun virkatyön ohella. Osastolla on viestintäyhdyshenkilö. Kaikilla osaston yksiköillä oli yhteinen näkemys, että resurssit ja viestintäosaaminen eivät riitä vastaamaan nykytilanteen asettamiin haasteisiin ja että osastolle tulisi olla sijoitettuna päätoiminen viestintähenkilö.

Yleisesti maahanmuutto-osaston mukaan nykyinen viestintä ei ole riittävää eikä tarpeeksi pro-aktiivista. Tarvittaisiin joustavampia keinoja ajankohtaiseen keskusteluun osallistumiseen sekä toimintamalleja ja koulutusta toimittajien kanssa toimimiseen.

Ministeriön verkkosivut tulisi saada ajankohtaisemmiksi ja sivujen rakenne selkeämmäksi, jotta tietoa etsivä saisi hyvän kokonaiskuvan. Vaikka painomateriaalein tapahtuvaa viestintää ei nähty keskeiseksi, kotouttamiseen liittyvässä viestinnässä se nähdään tarpeelliseksi. Kotouttamista tekevät useat eri tahot ja maahanmuutto-osasto piti tärkeänä, että tiettyjä perusmateriaaleja tuotettaisiin keskitetysti ministeriöstä.

Myös hallinnon sisäistä tiedonvaihtoa tulisi maahanmuutto-osaston mukaan terävöittää. Työministeriön aikana käytössä olleen Tiimifoorumi-järjestelmän tilalle ei ole saatua uutta järjestelmää, jonka kautta ajankohtainen tiedottaminen esimerkiksi TE-keskuksiin toimisi hyvin.

Ministeriön viestintäyksikkö

Ministeriön viestintäyksikkö vastaa ylimmän johdon viestinnästä, sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä ja verkkoviestinnästä, ministeriön ja ministeriön hallinnonalan yhteisten viestinnän kehittämishankkeiden valmistelusta ja toteuttamisesta, sidosryhmäviestinnästä, Monitori-lehden toimittamisesta, ministeriön julkaisutoiminnan kehittämisestä sekä Suomen lippua ja vaakunaa koskevasta valistus- ja tiedotustoiminnasta. Maahanmuutto-osasto vastaa maahanmuuttohallinnon viestinnästä.

Viestintäyksikön toimitusvastuulla oleva Monitori-lehti on keskeinen maahanmuuttohallinnolle suunnattu ammattilehti. Monitori-lehti siirtyi työministeriöstä sisäasiainministeriöön vuoden 2008 alussa. Samalla sisäasiainministeriön viestintäyksikköön tuli työministeriöstä Monitori-lehden päätoimittaja. Päätoimittajan jäätyä eläkkeelle vuoden 2009 alussa päätoimittajan virka lakkautettiin. Monitori-lehden päätoimittajana on toiminut kesäkuusta 2009 lähtien määräaikainen viestintäpäällikkö.

Monitori-lehti on maahanmuuttoasioiden ammattilehti, jonka ensisijainen kohderyhmä on maahanmuuttohallinnon työntekijät ja kotouttamisasioiden parissa työskentelevät henkilöt. Lehden painos noin 15 000 kappaletta.

Monitori-lehden toiminta rahoitetaan maahanmuutto-osaston vastuulla olevalta arviomäärärahamomentilta. Lehden koostaminen, pääosa artikkelien toimittamisesta ja

toimitussihteerin työ kokonaisuudessaan ostetaan Unionimedialta. Lehden toiminnasta ja sisällöstä tehtävät suunnitelmat hyväksyy poikkihallinnollinen toimitusneuvosto, jota vetää maahanmuutto-osaston ylijohtaja Pentti Visanen.

Ministeriön viestinnän tärkeimmät kohderyhmät ovat suuri yleisö ja media. Ministeriö tiedottaa aktiivisesti toiminnastaan tiedotusvälineiden kautta suurelle yleisölle ja internetsivujen kautta suoraan kansalaisille ja järjestöille. Tiedottamiseen liittyvät keskeisesti medialle suunnatut tiedotus- ja taustatiedotustilaisuudet. Verkkoviestinnässä on hajautettu päivitysvastuu eli verkkosivujen päivittämisvastuu on osastoilla ja yksiköissä. Verkkopäätoimittaja vastaa kokonaisuudesta.

Viestintäyksikön toimittamat tiedotteet julkaistaan pääasiassa sekä suomeksi että ruotsiksi. Verkkosivut ovat suomeksi ja ruotsiksi pääosin yhteneväiset (lukuun ottamatta valmisteluasiakirjoja, jotka ovat vain suomeksi). Englanninkielinen verkkosivusto on muita kieliä suppeampi esitys ministeriön toiminnasta. Ministeriön viestintäyksikkö vastaa ministeriötä koskevien esitteiden ja vuosikertomuksen tekemisestä, mutta ei julkaise hallinnonalan toimintaa koskevia esitteitä tms. asiakasviestintämateriaalia.

Viestintäyksikössä työskentelevä vakinainen viestintäpäälikkö vastaa maahanmuutto- ja eurooppaministeri Astrid Thorsin vastuualueen ulkoisesta viestinnästä. Viestintäpääliköllä on myös muita viestintään liittyviä tehtäviä. Määräaikainen Monitori-lehden päätoimittajana toimiva viestintäpäälikkö vastaa jatkossa maahanmuuttohallinnon viestinnän kehittämishankkeen eteenpäin viemisestä ja tukee maahanmuutto-osastoa mm. viestinnän suunnittelussa ja viestintäsuunnitelman toteuttamisessa.

Maahanmuutto- ja kotouttamisasioiden ministeriön viestinnän näkökulmasta haasteena on ajankohtaiseen keskusteluun vastaaminen. Maahanmuuttopolitiikkaan ja kotouttamiseen liittyviä perus-/ydinviestejä tulisi selkeyttää yhteistyössä maahanmuutto-osaston kanssa, jotta tiedotusvälineille, järjestöille ja yksittäisille kansalaisille tulisi selkeämpi käsitys ministeriön tavoitteista. Kotouttamisasioiden viestinnässä tulisi kehittää uusia kanavia. Ministeriön tulisi myös nykyistä aktiivisemmin vaikuttaa Infopankin kehittämiseen, jotta siitä tulisi yhä selkeämmin kotouttamisen asiakasviestinnän portaali. Asiat tulisi esittää verkkosivuilla useilla kielillä ja selkeästi jäsenneltyinä.

Monitori-lehti on palvellut erittäin hyvin lukijakuntaansa. Kolmen vuoden sisällä pitäisi rakentaa korvaava, hajautetusti ylläpidettävä verkkoviestintäkanava, koska määräaikaisen virkasuhteen päätyttyä, lehdelle ei enää ole päätoimista tekijää viestintäyksikössä.

Ministeriön oikeusyksikkö

Ministeriön oikeusyksikön maahanmuuttoon liittyvä viestintä on yhdenvertaisuus- ja syrjintäkysymyksiin painottuvaa tiedottamista. Pelkästään maahanmuuttoon/maahanmuuttajiin liittyvää viestintää on suhteellisen vähän, ja ne ovat mukana laajemmissa yhdenvertaisuus- ja syrjimättömyysasioissa. Oikeusyksiköllä on kuitenkin vastuullaan hankkeita, joissa keskitytään nimenomaan maahanmuuttajien yhdenvertaisuuskysymyksiin.

Tiedottaminen painottuu ajankohtaisiin kehittämistoimiin ja hankkeisiin, syrjinnän seurantaan, EU:n syrjinnän vastaisen toiminnan kansalliseen toimeenpanoon sekä eri syrjinnän vaarassa olevien ryhmien yhdenvertaisuuskysymysten esille nostamiseen joko sisäasiainministeriön omassa tai muiden toimijoiden yleisessä yhdenvertaisuuden edistämistoiminnassa.

Viestintä tapahtuu pääasiassa eri viranomais- ja järjestöverkostojen kautta ja yhteistyössä vähemmistöjä edustavien tahojen kanssa.

Tärkeässä roolissa on verkkoviestintä (s-posti, www.yhdenvertaisuus.fi -nettisivut) sekä tiedottaminen eri tilaisuuksissa. Oikeusyksikkö pyrkii myös järjestämään yhteistyössä sisäasiainministeriön viestintäyksikön kanssa tiedotustilaisuuksia medialle ja sidosryhmille. Lisäksi on julkaistu julkaisuja.

Oikeusyksikön perustoiminnassa ei erillisiä resursseja viestinnälle, vaan viestintä tapahtuu virkamiesten normaalin työpanoksen puitteissa ja yhteistyössä viestintäyksikön kanssa. Kuitenkin eri hankkeiden/hankerahoitusten avulla viestintää pystytään toteuttamaan myös eri keinoin.

Oikeusyksikkö katsoo, että viestinnän tavoitteena ei tulisi olla ainoastaan tiedon jakaminen, vaan pyrkimys vaikuttaa asenneilmastoon ja purkaa eri ryhmiin kohdistuvia stereotyyppioita.

Tärkeänä nähdään, että perustettaisiin maahanmuuttoasioiden viestintäfoorumi, joka ylläpitäisi ja kehittäisi maahanmuuttoasioiden viestintää ministeriön eri osastojen kesken. Tämä parantaisi myös ministeriön sisäistä tiedonkulkua, johon oikeusyksikön mukaan pitäisi panostaa.

Oikeusyksikön mukaan ministeriön eri osastot, ETNO sekä Maahanmuuttovirasto voisivat tehdä yhteistä maahanmuuttajajärjestöille suunnattua viestintää esim. 3-4 kertaa vuodessa ilmestyvällä sähköisellä selkokielisellä uutiskirjeellä, jossa viestittäisiin ajankohtaisista toimista maahanmuuttoon liittyen. Uutiskirjeessä voisi olla esim. niiden maahanmuuttajien puheenvuoroja, jotka ovat mukana ministeriön eri työryhmissä ja ajankohtaista faktatietoa.

Ministeriön ensisijaisena roolina maahanmuuton viestinnän kokonaisuudessa olisi viestiä monipuolisesti ja käytännönläheisesti maahanmuuttopolitiikan ja kotouttamistoimien toteuttamisesta ja kehittämisestä.

Ministeriön poliisiosasto

Maahanmuuton kokonaisuudessa paikallispoliisi vastaanottaa lupahakemuksia maahanmuuttoasioissa sekä kansalaisuushakemuksia ja -ilmoituksia, myöntää tietyissä tapauksissa oleskelulupia sekä paluuviusumeita, pidentää viisumeita ja päättää ulkomaalaisen käännättämisestä. Paikallispoliisi suorittaa myös EU-kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä osalta ulkomaalaislain mukaisen rekisteröinnin sekä oleskelukorttien myöntämisen. Poliisi ja Rajavartiolaitos selvittävät myös turvapaikanhakijan henkilöllisyyden ja matkareitin.

Ministeriön poliisiosasto vastaa poliisin viestinnän kehittämisestä ja ohjeistuksesta. Vuoden 2010 alusta viestintä siirtyy osaksi uutta keskushallintoviranomaista Poliisihallitusta ja poliisin viestinnän operatiivinen vastuu, ohjeistus ja toteutus siirtyvät Poliisihallitukseen. Ministeriön poliisiosastolle ei jää viestintähenkilöstöä. Poliisiosaston viestintä hoidetaan jatkossa kokonaan ministeriön viestintäyksiköstä.

Poliisin asiakasviestintä perustuu pääasiallisesti verkkoviestintään ja maahanmuuttajat on huomioitu verkkosivuilla englannin kieleen panostamalla. Poliisi.fi -sivuilla olevasta neuvontamateriaalista 90 % löytyy myös englanniksi. Lisäksi Suomen Poliisi -esite löytyy verkkosivuilta venäjäksi, viroksi, somaliksi, albaniaksi, kiinaksi, saksaksi, vietnamiksi, turkiksi, thaiksi, espanjaksi, ranskaksi, arabiaksi, kurdiksi ja persiaksi. Esite on pdf-muotoinen ja vuodelta 2009.

Lisäksi erityisryhmänä on huomioitu naiset, joille on kohdennettu lähestymiskielto - esite löytyy pdf-muodossa sivuilta usealla eri kielellä (suomi, ruotsi, englanti, albania, kurdi, arabia, persia, serbokroatia, somalia).

Poliisi ei jaa erityistä esitemateriaalia maahanmuuttajille. Erityisesti maahanmuuttajiin tai maahanmuuttoasioihin kohdennettua viestintäresurssia ei ole. Poliisiosastolla ei ole tullut erityisiä paineita viestinnän tehostamiseksi maahanmuuttajille eikä asia ole muutenkaan noussut esiin. Poliisin viestintästrategiaa ollaan uudistamassa eikä siinä ole huomioitu maahanmuuttajia erityisryhmänä. Poliisiosasto on kiinnostunut viestinnällisen yhteistyön kehittämisestä eri osapuolien välillä.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitos päättää eräissä poikkeustapauksissa viisumin myöntämisestä rajalla ja rajalla käännättämisestä. Rajavartiolaitos ja poliisi selvittävät turvapaikanhakijan henkilöllisyyden ja matkareitin. Rajavartiolaitos ottaa myös vastaan

turvapaikkahakemuksia. Rajavartiolaitoksen yksi tehtävä on torjua laitonta maahanmuuttoa.

Rajavartiolaitos ei ole erityisesti suunnannut viestintäänsä maahanmuuttajille. Rajavartiolaitos tekee laittomaan maahanmuuttoon liittyvää viestintää, erityisesti tutkintaan liittyvää viestintää. Tässä Rajavartiolaitos pyrkii tasapuolisuuteen ja siihen, ettei mitään kansanryhmiä leimata. Rajavartiolaitos käyttää viestinnässään erityisesti verkkoviestintää ja tarvittaessa materiaalia toimitetaan useilla eri kielillä. Rajavartiolaitoksella on viestintäyksikkö, joka vastaa viestinnän toteuttamista. Tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat ministeriön maahanmuutto-osasto ja Maahanmuuttovirasto. Rajavartiolaitos toivookin yhteistyökumppaneiden tuottavan kohderyhmien mukaan tarvittavaa tietoa sekä asiakkaille että viranomaisille.

Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttovirastolle kuuluu yksittäisen ulkomaalaisen maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen ja kansalaisuuteen liittyviä asioita kuten oleskelulupa-, turvapaikka-, kansalaisuus-, matkustusasiakirja- ja maastapoistamisasiat, mutta viraston tehtävänä on myös tuottaa tietopalveluja mm. poliittisen päätöksenteon tueksi sekä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä varten.

Maahanmuuttovirasto on asiantuntijaorganisaatio, joka toimii asiakaslähtöisesti. Hakija-asiakkaiden neuvonta ja informointi tähtää siihen, että he saavat asianmukaisesti ja ymmärrettävästi palvelut, joihin heillä on oikeus.

Asiantuntijuus edellyttää eri tahojen laaja-alaista informointia. Koska maahanmuuttoon liittyvät tekijät vaikuttavat koko yhteiskuntaan ja aihepiiri on vilkkaan julkisen keskustelun kohde, virasto tuottaa analysoitua faktatietoa maahanmuuttoon vaikuttavista tekijöistä, ilmiöistä ja lukumääristä, mutta myös toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta sekä julkiseen keskusteluun että yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi.

Viestinnän kohderyhmiä ovat hakija-asiakkaat, media ja useat eri sidosryhmät (viranomaiset, työnantajat, oppilaitokset, järjestöt, neuvottelukunta, työryhmät, poliittiset päättäjät). Toiminnan keskeinen tuki ja viestinnän kivijalka on sisäinen viestintä, johon panostetaan, jotta asiakkaita ja muita ryhmiä voidaan palvella mahdollisimman hyvin ja oikein.

Asiakasviestintä. Hakija-asiakkaille on neuvontapuhelin sekä palvelupiste Helsingin toimitalossa henkilökohtaista asiakaskäyntiä varten. Neuvontaa tarjotaan sopimus pohjaisesti myös Helsingin kaupungin maahanmuuttajien neuvontapisteessä (yhteis palvelupiste).

Internetsivustolla on hakija-asiakkaille suunnattuja lomakkeita, tietosivuja ja muuta informaatiota (esim. käsittelyajoista ja maksuista) sekä kaksi sähköistä palvelua: Muuttaisinko Suomeen ja Suomen kansalaiseksi. Lähes kaikki internetmateriaali on tarjolla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, osa useammallakin kielellä. Kaikkiaan verkkosivuilla on hakija-asiakkaille suunnattua tietoa 11 eri kielellä.

Yleisviestintä. Internetsivustolla on myös muille kohderyhmille (media, asiantuntijat, suuri yleisö) tarkoitettua tietoa maahanmuuttophallinnosta, maahantulon perusfaktoista ja tilastoista.

Mediaviestintään on panostettu enenevästi. Medialle lähetetään tiedotteita, pidetään tausta- ja ajankohtaisinfoja, joissa hyödynnetään mm. viraston tutkijoita ja muita asiantuntijoita.

Sisäisessä viestinnässä viestintäkanavana on intranet. Poikkihallinnollisessa viestinnässä ekstranet eli toimintakäsikirja Manu ja sen sähköinen uutiskirje ovat viestintäkanavia, jotka palvelevat myös sisäistä operatiivista viestintää.

Maahanmuuttovirasto ylläpitää Suomi.fi -verkkosivustolla Migrin toimialueelle kuuluvia tietoja: Maahan- ja maastamuutto (lupa-asiat) sekä Laki ja oikeusturva (kansalaisuusasiat). Myös hakemuslomakkeet ovat saatavilla Suomi.fi:ssä.

Maahanmuuttoviraston viestinnässä on neljä vakinaista virkaa. Asiakaspalveluyksikössä on asiakaspalvelujohtaja sekä viisi puhelinpalvelussa toimivaa vakinaista työntekijää.

Lisäresurssina on Helsingin kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti Itäkeskuksessa toimiva yhteispalvelupiste, josta saa palvelua 10 kielellä.

Useiden toimijoiden määrä maahanmuuttoasioissa aiheuttaa sen, että eri tahoille (asiakkaat, media, viranomaiset, suuri yleisö, erilaiset intressiryhmät yms.), ei aina ole täysin selvää, mistä asioista eri organisaatiot ovat vastuussa. Sisäiseen viestintään ja koulutukseen tulisi kiinnittää huomiota sekä laatia yhteiseen käyttöön **tarkennettuja tehtäväkuvauksia ja erilaisia yhteystietolistoja.**

Tilasto- ja muu vertailutieto kiinnostaa jatkuvasti. Eri toimijoiden tilastojen (mm. kuntiin sijoittuminen, ulkomainen työvoima yms.) kokoaminen yhteen paikkaan palvelisi tiedonetsijöitä. Samaan paikkaan olisi hyvä saada myös kansainvälisiä tilastoja sekä muuta vertailutietoa.

Maahanmuuttovirasto katsoo, että asiakkaan olisi saada lupa-asioihin ja kotoutumiseen liittyvä materiaali samasta paikasta. Esimerkiksi www-portaali, jossa eri hallinnonalat ovat oman osionsa päivittämisvastuussa, voisi olla yksi ratkaisumalli. Ratkaisuja etsittäessä tulisi hyödyntää jo olemassa olevia palveluja (Suomi.fi, Infopankki).

Käännöstoiminnassa yhteisen terminologian käytön vakiinnuttaminen olisi tarpeellista.

Vähemmistövaltuutettu

Vähemmistövaltuutetun perustehtävänä on edistää etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa, yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa sekä hyviä etnisiä suhteita Suomessa. Viestinnällä on keskeinen merkitys erityisesti hyvien etnisten suhteiden edistämisessä. Tavoitteena viestinnässä on myös perusoikeustiedon levittäminen maahanmuuttajien keskuudessa.

Kohderyhmät ja erityisryhmät

Vähemmistövaltuutetun suurena viestinnän kohderyhmänä on tällä hetkellä suuri yleisö. Erityisryhmille ei ole tarkkaan suunniteltua viestintää, vaan heille viestiminen tapahtuu tapaamisten, seminaarien ja raporttien muodossa. Sidosryhmäyhteistyössä tavoitteena on sidosryhmien valtakunnallisesti kattava/kattavampi saavuttaminen (paikalliset monikulttuurisuustalot, maahanmuuttajajärjestöt, paikalliset viranomaiset, neuvontapisteet ja niiden ”luominen” jne.). Tämä tarkoittaa lähinnä sitä, että tulisi kartoittaa vähemmistövaltuutetun kohderyhmät mahdollisimman monesta eri niin sisällöllisesti kuin viestinnällisestikin tärkeästä näkökulmasta. Vähemmistövaltuutetun tavoitteena on saavuttaa kokonaisvaltainen ja valtakunnallinen lähestymistapa suhteessa kohderyhmiinsä.

Vähemmistövaltuutettu ehdottaa uusiksi yhteistyötavoiksi mm. yhteistyötä kuntatason, vapaaehtoisjärjestöjen ja maahanmuuttajajärjestöjen kanssa. Lisäksi voisi ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä jakaa esitteitä ja hyödyntää muuta tiedonvälitystä jo lähtömaissa esim. lähetystöissä, jolloin Suomeen muuttavilla olisi jo alkuvaiheessa riittävästi tietoa perusoikeuksistaan.

1.1.2 Muu valtiohallinto

Ulkoasianministeriö

Maahanmuuton kokonaisuudessa ulkoasianministeriö vastaa viisumipolitiikasta ja viisumien myöntämisestä. Ulkoministeriön edustustot ottavat vastaan oleskelulupahakemuksia ja kansalaisuusilmoituksia. Suomen edustustoilla on tärkeä viestinnällinen rooli maahanmuutossa, eritoten työvoiman maahanmuuton edistämisessä.

Maahanmuuttoon liittyvissä asioissa ulkoasianministeriö on keskittynyt erityisesti työperäisen maahanmuuton edistämiseen, jota silmällä pitäen pyritään tarjoamaan ajantasaista tietoa. Viestintä kohdistuu lähinnä niihin maihin, joissa on Suomen edustusto.

UM:n maahanmuuttoon liittyvässä viestinnässä verkkoviestintä on ylivoimaisesti tärkein kanava. Edustustojen verkkosivuja on noin 30 kielellä. Painettuja esitteitä on myös jonkin verran ja edustustot antavat paljon asiakasneuvontaa

Kussakin edustustossa on verkkosivuista oman työnsä ohella vastaava henkilö ja myös maahanmuuttoasioita hoitavat henkilöt vastaavat omalta osaltaan viestinnästä. UM:ssä on muun muassa edustustojen verkkoviestintää tukeva ja ohjaava kolmihenkinen tiimi.

Tärkeimmät yhteistyökumppanit viestinnässä ovat Maahanmuuttovirasto ja UM:n passi- ja viisumiyksikkö.

Ulkoasiainministeriön mielestä viestinnälle pitäisi saada ohjeet ja tavoitteenasettelut sisäasiainministeriöstä ja tätä kautta muodostuisivat selkeät yhteiset tavoitteet. Ulkoasiainministeriö haluaa tiivistää yhteistyötä sisäasiainministeriön kanssa maahanmuuton viestintäkysymyksissä.

Maahanmuuttajille tulisi ensisijaisesti jakaa UM:n kautta tietoa viisumi- ja oleskelulupakäytänteistä. Tärkeää olisi myös realistinen kuva Suomen oloista, työvoimantarpeesta, koulutus- ja kielitaitovaatimuksista. Ulkoasiainministeriön mukaan edustojen verkkosivut ovat hyvä viestintäkanava työperäisen maahanmuuton edistämiseksi. Sisäasiainministeriöltä toivotaan mm. ajankohtaisartikkeleita Suomen työmarkkinatilanteesta ja maahanmuutosta.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö osallistuu hallituksen maahanmuuttopolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon yhdessä eri ministeriöiden kanssa. TEM:llä ei enää ole maahanmuuttoasioiden päävastuuta, poikkeuksena TEM:n koordinoima Eures. Eurooppalaisen työväliytysverkoston, Euresin, viestinnän ensisijaiset kohderyhmät ovat EU/ETA-alueelta Suomen töihin pyrkivät sekä Suomessa toimivat työnantajat, jotka haluavat rekrytoida työvoimaa EU/ETA-maista.

Ulkomaalaisille työntekijöille suunnattu mol.fi/finnwork -sivusto on edelleen käytössä, joskin TEM ei enää vastaa työperusteisesta maahanmuutosta. Euresin viestintäkeinoja ovat mm. verkkoviestintä, esitteet, asiakasneuvonta ja tilaisuudet. Käytössä ovat ministeriön verkkosivut, TE-hallinnon verkkosivut sekä yrittäjyyttä koskevat yrityssuomi.fi -sivut. TEM julkaisee myös tilastoja ja tutkimuksia ulkomaalaisista työnhakijoista ja maahanmuuttajista. Eures-viestintää tekevät Eures-neuvojat (30 henkilöä), Eures-vastaava ja Eures-koordinaattori. Mol-sivuista vastaa kaksi henkilöä ja yksi henkilö vastaa finnwork-osiesta.

TEM:n mukaan maahanmuuttoviestintää tekevien tulisi kokoontua säännöllisesti, jotta päällekkäiseltä ja pirstaleiselta tiedolta vältyttäisiin ja resurssit tulisivat tehokkaaseen

käyttöön. Hallinnon muutoksen jälkeen kokonaisvastuu viestinnästä, mm. verkkopalveluista ja esitteiden laatimisesta ja päivittämisestä ei ole kokonaisuudessaan toteutunut.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö ylläpitää ja kehittää oikeusjärjestystä ja oikeusturvaa sekä huolehtii demokratian rakenteista ja kansalaisten perusoikeuksista. Maahanmuuton kokonaisuudessa oikeusministeriö huolehtii mm. vaaleihin, kansalaisten perusoikeuksiin ja demokratiaan ja politiikkaan liittyvästä viestinnästä. Oikeusministeriön mukaan tiedotus perusoikeuksista ja osallistumismahdollisuuksista erityisesti maahanmuuttajille on tärkeää, mutta kohderyhmää on vaikea tavoittaa.

Vaaleista oikeusministeriö on tuottanut useilla kielillä verkkosivustot ja lisäksi esimerkiksi vuoden 2008 kunnallisvaaleista lähetettiin esite niille Suomessa asuville ulkomaalaisille, joilla on äänioikeus. Demokratian tietopankki (kansanvalta.fi) on kahdeksalla eri kielellä. Poliittisista oikeuksista ja osallistumismahdollisuuksista on tuotettu monikielinen tiedotusvihko. Demokratiaa ja politiikkaa koskevaa tiedotusta on julkaistu kohdennetusti maahanmuuttajille suunnatuissa lehdissä ja kortti- ja radiokampanjan avulla.

Oikeusministeriö pitää tärkeänä monikielistä viestintää, jotta tietoa esim. perusoikeuksista saadaan myös maahanmuuttajaväestölle. Oikeusministeriön mielestä suomi.fi -portaalin mainostus keskistettynä viestintäkanavana olisi yksi keino viestinnän tehostamiseksi.

Opetushallitus

Maahanmuuton kokonaisuudessa opetushallitus suunnittelee, organisoi ja tukee maahanmuuttajille kohdennettua koulutusta ja julkaisee opetusmateriaalia. Opetushallituksella ei ole erillistä suunnitelmaa maahanmuuttajille kohdennetusta viestinnästä, vaan ne sisältyvät yleisempiin julkaisusuunnitelmiin.

Maahanmuuttajia koskevia asioita koordinoi Monikulttuurisuus -tiimi, jossa on edustajia useista eri asiantuntijayksiköistä. Viestintä on sisällytetty osaksi virkamiestyötä. Yleisen maahanmuuttajien koulutusta koskevien asioiden osalta tärkein kohderyhmä on koulutuksen järjestäjät, kielitutkinnoissa kansalaisuutta hakevat maahanmuuttajat.

Opetushallitus panostaa verkkoviestintään, tekee esitteitä, neuvoo asiakkaita puhelimitse, järjestää tilaisuuksia ja informoi mediaa. Viestintä on pääasiassa suomeksi ja ruotsiksi, osa esitteistä myös englanniksi, venäjäksi ja saksaksi. Oman äidinkielen opetuksesta on materiaalia useilla kielillä (mm. arabia, viro, somali, vietnam ja kurdi). Oppimateriaalia on (esim. ammatillisia sanastoja) useilla eri kielillä.

Opetushallituksessa koetaan haasteena maahanmuuttajaryhmien monenlaisuus ja erilaiset tarpeet, jolloin materiaalia on vaikea tuottaa. Asioiden esittäminen kansantajuisesti, mutta kuitenkin yksiselitteisesti on vaikeaa. Tarvittaisiin lisää materiaalia eri kielillä, esim. koulutusjärjestelmän kuvaus olisi sellainen. Viranomaisten välisestä tehtävänjaosta tulisi olla selkeämmin tietoa tarjolla, myös eri kielillä.

Opetushallituksen mukaan sisäasiainministeriön tulisi koordinoida eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja tarjota viranomaisten välisestä tehtävänjaosta selkeää tietoa, myös eri kielillä. Opetushallituksen toiveena on, että Maahanmuuttovirasto loisi maahantuloon ja oleskelulupiin liittyviä palveluita oppilaitoksille (esimerkiksi liittyen toimeentuloon ja asiakirjojen aitouteen).

TE-keskukset

Viestintä on osa TE-keskusten toimintaa kokonaisuudessaan ja TE-keskuksilla on viestintäsuunnitelmat, joissa on huomioitu osin myös maahanmuuttajanäkökulmaa. Usein maahanmuuttajien erityisryhmiä huomioidaan viestinnässä erilaisten projektien yhteydessä.

TE-keskuksissa koetaan erityiseksi haasteeksi tällä hetkellä ajankohtaisen viranomaistiedon saaminen. Aiemmin työministeriön ylläpitämät järjestelmät eivät enää sisällä maahanmuuttoon liittyvää tietoa, kun vastuuministeriö on vaihtunut sisäasiainministeriöksi. TE-keskukset kaipaavat ajantasaista verkkosivustoa tai vastaavaa toimintatapaa, josta tieto olisi helposti haettavissa ja se pysyisi ajantasaisena. TE-keskukset pitivät tärkeänä tietolähteenä Monitori-lehteä.

Myös maahanmuuttajille on kehitelty erilaisia verkkosivustoja osin alueellisesti, osin valtakunnallisesti. TE-keskusten mukaan olisi parempi panostaa yhteen hyvään maahanmuuttajien kotouttamiseen keskittyvään sivustoon, jotta samaa työtä ei tehtäisi eri paikoissa moneen kertaan. TE-keskusten mukaan myös viestinnällinen foorumi yhteisten linjausten tekemiseen, tiedonvaihtoon ja parhaiden käytäntöjen jakamiseen olisi tarpeen. TE-keskukset esittivät myös, että kuntapaikkojen saamiseksi pakolaisille tulisi sisäasiainministeriön tehdä selkeä informaatiopaketti kunnille, jota TE-keskukset voisivat käyttää työn tukena.

TE-keskusten organisointi muuttuu vuoden 2010 alusta, kun uudet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset aloittavat toimintansa.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriöstä ei pyynnöstä huolimatta saatu kirjallisesti vastausta. Suullisesti saadun vastauksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö ei ole viestinnässään erityisesti huomionut maahanmuuttajia kohderyhmänä.

Opetusministeriö

Opetusministeriöstä ei pyynnöstä huolimatta saatu vastausta kuulemiseen.

1.1.3 Järjestöt

Pakolaisneuvonta ry

Pakolaisneuvonnan toiminta jakautuu kahteen osa-alueeseen. Yhtäältä järjestö tuottaa turvapaikanhakijoille oikeusapupalveluita, joista pyritään tiedottamaan mahdollisimman selkeästi eri kielillä. Toisaalta Pakolaisneuvonta on asiantuntija- ja vaikuttajajärjestö, joka toimii lausuntojen antajana lainvalmistelussa ja osallistuu turvapaikkapoliittiseen keskusteluun. Tavoitteena viestinnässä on toimia asiantuntevasti, asiallisesti ja johdonmukaisesti pakolaisten oikeuksia puolustavassa roolissa.

Oikeusapupalveluista tiedottamisen ensisijainen kohderyhmä ovat Suomessa olevat turvapaikanhakijat sekä heidän parissaan työskentelevät viranomaiset ja muut ammattilaiset. Turvapaikkapoliittisen vaikuttamis- ja tiedottamistoiminnan kohderyhminä ovat joukkoviestimet, maahanmuuton viranomaiset ja tutkijat, poliittiset päättäjät ja suuri yleisö, mukaan lukien Suomessa asuvat maahanmuuttajat.

Pakolaisneuvonta tuottaa oikeusapupalveluista esitteitä (12 kielellä), ylläpitää verkkosivuja ja järjestää infotilaisuuksia. Turvapaikkapoliittisen viestinnän keinot sisältävät mm. asiantuntijalausunnat ja -kuulemiset, lehdistötiedotteet, verkkosivut, erilliset tiedotusprojektit, järjestöjen yhteiset vetoomukset, yhteistyö toimittajien kanssa mm. juttuaiheiden ja haastateltavien etsimisessä.

Pakolaisneuvonnan mukaan tosiasioille rakentuva keskustelu maahanmuutosta, pakolaisista ja turvapaikkapolitiikasta on sekä viranomaisten että kansalaisjärjestöjen intressissä. Pakolaisneuvonta esittää yhteistyötä ministeriön kanssa esimerkiksi kampanjoinnissa sekä koulutustilaisuuksien järjestämisessä toimittajille.

Suomen Punainen Risti

SPR:n viestinnässä yhtenä tavoitteena on pakolaistietoisuuden lisääminen järjestön sisällä ja ympäröivässä yhteiskunnassa. Tavoitteena on tuoda esille nimenomaan faktatietoa.

Viestinnän pääkohderyhmät ovat järjestön oma henkilökunta sekä vapaaehtoiset ja jäsenet. Niiden kautta on mahdollista tavoittaa lähes koko Suomen kansa. Media sekä yhteistyöverkostot ovat myös tärkeitä kohderyhmiä. Turvapaikanhakijoille ja henkilötiedustelun asiakkaille kohdennetaan omaa viestintää.

Lisäksi turvapaikka- ja pakolaisasioissa (myös kriisiviestinnän osalta) kohderyhmiä ovat muun muassa vastaanottokeskusten ympäristön asukkaat ja media sekä yhteistyökumppanit (mm. ministeriöt, MIGRI ja TE-keskukset sekä muut järjestöt). SPR:llä ei ole kohdennettua viestintää maahanmuuttajien erityisryhmille.

SPR:n toiminnasta pyritään viestimään esimerkiksi internetsivujen ja jäsenlehden avulla niin, että viesti tavoittaa eritaustaiset ihmiset tasavertaisesti ja motivoi heitä osallistumaan SPR:n toimintaan. SPR:n viestinnän toteuttamisessa keskeisiä ovat järjestön paikallisosastot tuhansine vapaaehtoisineen, koko jäsenistö sekä ulkoiset yhteistyöverkostot. Valtakunnallista viestintää koordinoi viestintätiimi keskustoimistossa.

SPR:llä on erityisiä palveluita muualta muuttaneille, joista tiedotetaan pääasiassa internetsivuston sekä verkostojen kautta. Tällaisia palveluja ovat mm. henkilötiedustelupalvelu (tracing) turvapaikanhakijoille sekä maahanmuuttajien tukihenkilöpalvelu.

SPR:n mukaan maahanmuutto- ja pakolaisasioiden hoitaminen tuntuu olevan muutoksessa, eivätkä roolit ole aina ihan selvillä viranomaisille tai kansalaisille. SPR:n mielestä useilla hallinnon aloilla maahanmuuttoasioista viestiminen on heikkoa. SPR näkee, että sisäasiainministeriön tulisi koordinoida maahanmuuttoviestintää ja siihen liittyvää yhteistyötä. Lisäksi sisäasiainministeriön tulisi aktiivisesti tiedottaa ajankohtaisista asioista. Myös koordinoivalle ja eri tietoja keräävälle verkkosivustolle on tarvetta.

Pakolaisapu ry

Suomen Pakolaisapu on kansainvälisen pakolaistyön asiantuntija. Pakolaisavun tavoitteena on jakaa paikkansa pitävää faktatietoa kohderyhmille, erityisesti toimittajille, opettajille, koululaisille, opiskelijoille, päättäjille sekä suurelle yleisölle.

Pakolaisavun ensisijaisia viestintäkanavia ovat verkkosivut ja neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Pakolainen-lehti. Lisäksi Pakolaisapu tiedottaa medialle säännöllisesti. Joidenkin kampanjoiden tai tilaisuuksien osalta käytetään myös verkon sosiaalisia yhteisöjä. Esitteitä tehdään tarpeen mukaan eri hankkeille ja yksiköille.

Pakolaisavun mukaan olisi tärkeää analysoida maahanmuuton eri puolia myös pitkällä aikavälillä ja vertailla eri maiden lukuja (historiasta muistuttaminen, verrata EU-maita keskenään esimerkiksi pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien määrien osalta).

1.1.4 Kunnat, Suomen Kuntaliitto

Helsingin kaupungin maahanmuuttohallinto

Helsingin kaupungin tiedottamisen tavoitteena on antaa kaupunkilaisille sekä muille sidosryhmille oikeat ja riittävät tiedot kaupungin palveluista, päätöksenteosta ja toiminnasta. Tavoitteen mukaan viestinnän tulee olla avointa, ajankohtaista, aktiivista ja oma-aloitteista sekä tasapuolista. Suomen- ja ruotsinkielisen väestön rinnalla merkittävä osa helsinkiläisistä puhuu äidinkielenään jotain vierasta kieltä. Myös heille on kyettävä tiedottamaan kaupungin palveluista ja päätöksenteosta mahdollisuuksien mukaan heidän omalla äidinkielellään.

Kaupungin omilla verkkosivuilla on kotimaisten kielten lisäksi englanti, saksa, ranska ja venäjä. Viestinnän keinona on ensisijaisesti verkkoviestintä ja toissijaisesti painettu materiaali, kaupungin asukaslehti ja Helsingissä ilmestyvät muunkieliset lehdet englanti ja venäjä. Kaupungin kulttuuritoimi ylläpitää Infopankki.fi -portaalia, jossa on tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta 15 kielellä.

Kaupungin henkilöstökeskuksen maahanmuutto-osaston keskeiset viestinnän välineet ovat verkkosivut (<http://www.hel.fi/heke/maahanmuutto>) sekä neljä kertaa vuodessa ilmestyvät uutiskirje asiakkaille, sidosryhmille ja kuntalaisille.

Yleisenä haasteena Helsingin kaupunki näkee maahanmuuttajaviestinnän riittävyyden. Helsingin seudun ja erityisesti pääkaupunkiseudun kaupunkien (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) hyvä ja toimiva yhteistyö on avainasemassa. Infopankki-yhteistyössä mukana on myös pääkaupunkiseudun ulkopuolisia kuntia, ja hyvällä yhteistyöllä on siten myös valtakunnallista merkitystä.

Maahanmuuttajaviestintä ei saa olla julkilausumatehtailua, vaan käytännön työtä, jolla varmistetaan olennaisen kaupunkia ja sen palveluja koskevan tiedon perillemeno myös ulkomaalaistaustaiselle väestölle.

Sisäasiainministeriön tehtävänä olisi maahanmuuttaja- ja ulkomaalaistaustaista väestöä koskevasta lainsäädännöstä ja valtion viranomaistoiminnasta tiedottaminen, maahanmuuttajien oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva tiedottaminen, maahanmuuttoon liittyvistä menettelytavoista tiedottaminen, yleinen maahanmuuttoa koskevan tilasto- yms. tiedon välittäminen. Tämän voisi toteuttaa hyvällä ja kattavalla tietopalvelulla.

Infopankki.fi

Infopankki on verkkopalvelu, jonka tavoitteena on tarjota selkeää, luotettavaa, ymmärrettävää ja ajantasaista tietoa Suomesta ja suomalaisen yhteiskunnan palveluista maahanmuuttajille, Suomeen muuttota suunnitteleville ja maahanmuuttoasioissa

työskenteleville. Infopankkia rahoittavat Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten kaupungit sekä sisäasiainministeriö, opetusministeriö, Kela ja työ- ja elinkeinoministeriö. Myös jäsenkaupungit täydentävät rahoitusta vuosijäsenmaksulla. Infopankin materiaali julkaistaan 15 kielellä (suomi, ruotsi, englanti, ranska, viro, venäjä, serbokroatia, somali, turkki, arabia, persia, kiina, kurdi, espanja ja albania). Infopankkia rahoittavat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit, sisäasiainministeriö ja opetusministeriö.

Rahoitus on nyt sovittu kolmeksi vuodeksi ja tuen lisääntymisen myötä verkkopalvelu on uudistumisvaiheessa. Verkkopalvelun kehittämisen lähtökohtana on käyttäjälähtöisyys. Käyttäjien tarpeita selvitetään koko uudistusprosessin ajan muun muassa kävijätutkimuksen ja käyttäjäraadien avulla. Määrällisenä tavoitteena on kaksinkertaistaa Infopankin kävijämäärä vuoteen 2013 mennessä.

Palvelun kohderyhmänä ovat Suomessa asuvat maahanmuuttajat maahantuloperusteesta riippumatta, Suomeen muuttota suunnittelevat ja maahanmuuttotyötä tekevät.

Verkkopalvelussa on tietoa erityisryhmille kohdennetuista palveluista. Verkkopalvelu-uudistuksessa maahanmuuttajanuorille tuotetaan uusia kohdennettuja sisältöjä. Naiset on ajateltu palvelussa ”piilokohderyhmäksi”, joka pidetään mielessä kaikkien uusien sisältöjen tuottamisen yhteydessä

Infopankki-tiimissä on vuonna 2009 seitsemän henkilöä, vuodesta 2010 kuusi henkilöä, vuodesta 2011 viisi henkilöä. Lisäksi on tiedottajan tehtäviin käytössä ½ työvuotta.

Infopankin toimitus näkee tarpeelliseksi hajanaisten maahanmuuttajatiedotuksen koordinaation lisääminen sekä sidosryhmien sitouttaminen tiedotuksessa ja sisällöntuotannossa. Ongelma on myös se, että infopankki toimii projektirahoituksella.

Infopankki odottaa sisäasiainministeriöltä valtakunnallista maahanmuuttoasioiden koordinoitua ja viestintää. Sisäministeriötä pyydetään nimeämään jokaiselta osastoltaan vastuhenkilöt, joihin Infopankkitoimitus voi olla yhteydessä substanssi- ja viestintäasioihin liittyen. Lisäksi toivotaan perustettavaksi SM:n ja Infopankkitoimituksen yhteinen neuvottelu/työryhmä, joka kokoontuisi säännöllisesti.

Suomen Kuntaliitto

Maahanmuuttoon liittyvä viestintä on perusajatukseltaan Suomen Kuntaliitossa samanlaista kuin muukin viestintä. Viestinnän avulla Kuntaliitto toteuttaa ydintoimintojaan: edunvalvontaa, palvelua ja kehittämistä. Kuntaliitto viestii ennakoivasti, avoimesti ja luotettavasti, nopeasti ja ymmärrettävästi.

Kuntaliiton ulkoisen viestinnän pääkohderyhmä on liiton asiakaskunta eli kunnat ja kuntayhtymät: luottamushenkilöt, kuntajohtajat ja muu virkamiesjohto sekä

asiantuntijat. Ruotsinkieliset asiakkaat ovat kussakin ryhmässä erikseen huomioitava kohderyhmä.

Keskeisiä viestinnän kohderyhmiä ovat myös liiton sidosryhmät: valtionhallinto, yliopistot ja tutkimuslaitokset, järjestöt, kuntapalveluja tuottavat yritykset, puolueet ja media. Kuntaliitolla on oma maahanmuuttokoordinaattoreiden verkosto, jolla viestitään säännöllisesti ja joka kommunikoi asioista myös sähköisen ryhmätyötilan avulla.

Viestintäkanavat ovat: verkkosivustot (kunnat.net, kommunerna.net), sähköiset uutiskirjeet, sähköpostilistat (kuntakirjeet, suositukset, tiedotteet), sähköiset ryhmätyötilat, sähköiset asiakaspalautekanavat.

Liitto on kaksikielinen ja keskeinen viestintämateriaali tuotetaan sekä suomeksi että ruotsiksi. Kansainvälistä viestintää toteutetaan ruotsin ohella tarvittaessa englanniksi, saksaksi, ranskaksi ja venäjäksi.

Kuntaliiton mukaan maahanmuuttajat tulisi nähdä yhtenä asiakasryhmänä kehitettäessä kaikille kansalaisille tarkoitettua viestintää. Julkishallinnon yhteistyö asiakaspalvelussa lisää sekä palvelun laatua, saatavuutta että kustannustehokkuutta. Suurissa kaupungeissa ja muilla maahanmuuttajatiheillä alueilla voi olla perusteltua toteuttaa yhteispalvelua räätälöidysti. Tällainen räätälöity, erityisesti ulkomaalaisten maassa olon alkuvaiheeseen kohdistuvaan palveluun erikoistunut yhteispalvelutoimisto voisi tarjota palveluitaan laajemmallekin alueelle ja muille yhteispalvelutoimistoille koko maassa esimerkiksi puhelinpalveluita tai videoyhteyksiä hyödyntäen.

Kuntaliiton mukaan maahanmuuttajan kyky käyttää uutta teknologiaa ei saisi vaikuttaa saadun tiedon tasoon, vaan tiedon saatavuus pitäisi pystyä turvaamaan riippumatta siitä, osaako maahanmuuttaja käyttää esimerkiksi verkkosivustoja hyväkseen.

1.1.5 Mediat

Six-Degrees-lehti/ Helsinki Times

SixDegrees on kulttuuri- ja tapahtumapainotteinen lehti, jonka tavoitteena on olla sillan rakentaja maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä. HelsinkiTimes puolestaan kansainvälinen konseptilehti.

Molempien kieli on englanti. HelsinkiTimes on tilattava, maksullinen lehti ja SixDegrees ilmaisjakelulehti. SixDegrees tavoittaa selvästi HelsinkiTimesiä nuorempia. Painettujen lehtien lisäksi molemmilla on verkkosivustot. Ensisijaisena kohderyhmänä molemmista lehdissä ovat maahanmuuttajat. Lehtien avulla on myös mahdollista tehdä tutkimuksia ja kyselyitä maahanmuuttajille ja näin osallistaa heitä keskusteluun.

Lehtien kustantaja on kiinnostunut yhteistyöstä sisäasiainministeriön kanssa. Yhteistyömuotoja voisivat esimerkiksi olla juttujen toimittaminen Monitori-lehteen ja yhteiset tutkimusprojektit, joissa hyödynnettäisiin lehtien verkkosivustoja ja niiden kyselytoimintoja. Maahanmuuttajien omaa osaamista ja potentiaalia tulisi paremmin hyödyntää viestinnässä.

Suomen Silta-lehti/ Suomi -seura

Suomen Silta on Suomi-Seura ry:n julkaisema lehti, joka on osa heidän viestintäkokonaisuuttaan. Suomi-Seuran tavoitteena on saada mahdollisimman paljon tietoa ulkosuomalaisille Suomeen muutosta, paluumuutosta, Suomessa opiskelusta, työhausta ja työnteosta sekä näihin liittyvistä asioista (esim. sosiaaliturvasta). Ulkosuomalaiset ovat Suomi-Seuran mukaan potentiaalinen paluumuuttajien ryhmä.

Suomi-Seura käyttää viestinnässään verkkosivuja, uutiskirjeitä ja kuusi kertaa vuodessa ilmestyvää Suomen Silta -lehteä. Lisäksi seura järjestää infotilaisuuksia paluumuuttajille ja neuvontapalvelua puhelimitse. Suomi-Seura julkaisee myös opasta Suomeen paluumuuttoa harkitseville. Suomen Silta -lehden toimituksessa on kaksi työntekijää, neuvontapalveluissa neljä työntekijää ja ulkosuomalaisparlamenteissa yksi työntekijä. Sisäasiainministeriö tukee Suomen Silta -lehteä ulkomaille menevien lehtien postitus ja painatuskulujen osalta.

Suomi-Seura pitää saamaansa taloudellista tukea välttämättömänä Suomen Silta -lehden ylläpitämiseksi.

Spektr

Spektr on kerran kuukaudessa ilmestyvä venäjänkielinen sanomalehti. Lehti on ilmestynyt yli 10 vuotta ja sen jakelu on yli 20 000 kappaletta. Lehden lukijakuntaa ovat Suomessa asuvat maahanmuuttajat sekä muuttoa Suomeen suunnittelevat.

Spektr on omarahoitteinen organisaatio. Opetusministeriö myöntää yhdelle lehden osiolla osittaista rahoitusta (Suomen venäjänkielisten yleishyödyllisten organisaatioiden maksuton ilmoituspalsta ”Kalejdoskop”).

Spektr toivoo, että maahanmuuttohallinto hyödyntäisi maahanmuuttajamedioita tiedottamisessaan maassa asuville uussuomalaisille.

Toimitus myös ehdottaa, että poliisi tiedottaisi toiminnastaan enemmän. Osa maahanmuuttajista saattaa kokea poliisin pelottavaksi johtuen lähtömaan kokemuksista tai suomen poliisin toiminnasta on huonoja kokemuksia (esim. rikosilmoituksen jättäminen tai kuulustelutilanteet). Poliisi voisi tiedottaa oikeudesta jättää rikosilmoitus ja yleisen tiedottamisen kautta luoda luottamuksellista suhdetta maahanmuuttajiin.

Spektr ehdottaa myös, että hätänumeron käytöstä tiedotettaisiin tai tehtäisiin kampanja (mihin tarkoitukseen numero on ja mihin ei). Kotoutumisviestinnän osalta toimitus

ehdottaa, että maahanmuuttajille voisi viestiä myös vaihtoehtoisista työllistymismuodoista, kuten yrittäjyys ja free lancer -työsuhteet.

1.1.6 Muut organisaatiot

Monitorin toimitusneuvosto

Monitorin toimitusneuvosto on poikkihallinnollinen yhteistyöryhmä, joka kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Toimitusneuvostoon kuuluu jäseniä sisäasiainministeriöstä, ulkoasiainministeriöstä, opetusministeriöstä, Maahanmuuttovirastosta, ETNosta, TE-keskuksista ja infopankista. Monitori on 20 vuotta vanha lehti, jonka alkuperäinen ajatus on ollut levittää tietoa maahanmuutosta ja pakolaisista. Monitori-lehden toimittaminen ja kustannusvastuu siirtyivät ministeriöuudistuksen yhteydessä työministeriöstä sisäasiainministeriön vastuulle vuoden 2008 alusta.

Monitori-lehteä on vuoden 2008 ja alkuvuoden 2009 aikana kehitetty: kieliversiosta on luovuttu ja sivumäärää kustannussyistä vähennetty. Monitorin toimitusneuvosto pitää lehteä tärkeänä, poikkihallinnollisena viestintäkanavana, jonka avulla voidaan jakaa tietoa laajasti. Toimitusneuvoston mielestä kehittäminen yhä enemmän maahanmuuton ammattilaisille suunnatun lehden suuntaan on järkevää. Lehden jutut tulisi teeman avulla sitoa kokonaisuuksiksi ja erityisesti lainsäädännön kehittymistä tulisi avata laajasti. Myös kansainvälinen vertailu muiden maiden käytäntöihin on avartavaa.

ETNO

Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) on valtioneuvoston asettama laajapohjainen asiantuntijaelin. ETNON tarkoituksena on kehittää vuorovaikutusta sekä avustaa ministeriöitä etnisesti yhdenvertaisen ja monimuotoisen yhteiskunnan kehittämisessä. ETNO:n toiminnasta viestitään yhteistyössä sisäasiainministeriön viestintäyksikön kanssa.

ETNO:n mielestä viestintää pitäisi tehostaa siten, että perustietoa jaetaan keskitetysti sekä maahanmuuttajille Suomesta ja Suomen yhteiskunnasta että suomalaisille maahanmuutosta ja sen kehityksestä. ETNO:n mukaan Infopankkia tulisi kehittää valtakunnalliseksi kanavaksi ja erilaisia perusesitteitä tulisi olla myös painetussa muodossa (esim. kansalaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa). Maahanmuuttajille tulisi kehittää valtakunnallinen puhelinpalvelu.

2 Kehittämisehdotukset ja hankkeen jatko-organisointi

2.1 Maahanmuuton viestinnän kehittäminen osaluueittain

Viestintä, joka koskee maahanmuuton kokonaisuutta, lainsäädäntöä, maahanmuuttopolitiikkaa, maahanmuuton tilannekuvaa, vastuualueita ja työnjakoa

Tämän kokonaisuuden viestinnän kohderyhminä ovat media, suuri yleisö, erilaiset sidosryhmät ja maahanmuuttohallinnon viranomaiset.

Päävastuu tässä kuuluu sisäasiainministeriölle ja vastauksissa tuli esille melko yhtenäisellä tavalla odotus, että maahanmuuton vastuuministeriönä se ottaisi kokonaisuuden selkeämmin ja näkyvämmiin haltuunsa.

Sisäasiainministeriö tulisi tuottaa säännöllisesti tietoa maahanmuuton kokonaistilanteesta. Tällaista tietoa tuotetaan nykyäänkin virkamieskäyttöön, mutta tietoa ei ole esimerkiksi koottu julkaistavaan muotoon maahanmuutto-osaston verkkosivuille. Maahanmuuttoon liittyvään keskusteluun julkisuudessa voidaan vaikuttaa tarjoamalla oikeaa tietoa, mm. tilastoista ja selventämällä käsitteitä kansalaisille ja medialle sekä lisäämällä ennakoivaa viestintää ja nostamalla esiin positiivisia esimerkkejä.

Ehdotus 1:

Sisäasiainministeriön hallinnonalan strategiassa on määritelty yhdeksi tavoitteeksi maahanmuuton viestintäpolitiikan luominen. Se toteutetaan tekemällä maahanmuutto-osastolle kirjallinen viestintäsuunnitelma, joka sisältää kuvaukset pääviesteistä, toimintatavoista ja vastuutahoista. Tarvittaessa osaksi suunnitelmaa kirjataan myös viestintäkoulutus. Viestintäsuunnitelma sisältää verkkoviestinnän osuuden, jossa pyritään löytämään toimintatapoja ajankohtaismaterian tuottamiseen verkkosivuille. Viestintäsuunnitelma sisältää myös kotouttamisviestinnän osuuden sekä huomioi ulkosuomalaisille tarvittavan viestinnän. Viestintäsuunnitelma koordinoitaan yhteneväiseksi sisäasiainministeriön viestintäsuunnitelman kanssa.

Vetovastuu: sisäasiainministeriön viestintäyksikkö, yhdessä maahanmuutto-osaston kanssa.

Aikataulu: suunnitelman valmistelu alkaa välittömästi ja se pyritään samaan valmiiksi vuoden 2009 loppuun mennessä.

Ehdotus 2:

Perustetaan maahanmuuttohallinnon viestinnän yhteistyöfoorumi, joka kokoontuu säännöllisesti. Käytännön toiminnan tehostaminen ja jatkuva ylläpito viestinnän eri toimijoiden välillä on tärkeää.

Yhteistyöfoorumin tehtävänä olisi viestinnän koordinointi, keskustelu, yhteistyön tiivistäminen ja yhteistyöprojekteista päättäminen. Yhteistyöfoorumin kautta viestittäisiin myös yhteistä maahanmuuton viestintäpolitiikkaa. Yhteistyöfoorumi selvittäisi myös, onko tarvetta perustaa maahanmuuttoasioita ja tilastoja kokoava maahanmuutto.fi -verkkosivusto. Yhteistyöfoorumiin kutsuttaisiin jäseniä sisäasiainministeriön lisäksi seuraavilta tahoilta: ulkoasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Maahanmuuttovirasto, Poliisihallitus, Rajavartiolaitos, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Kuntaliitto.

Vetovastuu: sisäasiainministeriön viestintäyksikkö.

Aikataulu: Tavoitteena on, että uusi yhteistyöfoorumi aloittaisi toimintansa vuoden 2010 alkupuolella.

Poikkihallinnollinen viestintä, joka liittyy maahanmuuton ja kotouttamisen toteuttamiseen eri hallinnonaloilla ja viranomaisissa:

Tähän kokonaisuuteen viestintään kuuluvat maahanmuuton ja kotouttamisen toteuttamisen periaatteet, käytännön ohjeet, tieto vastuutahoista eri tilanteissa, hyvät käytänteet kotouttamisen edistämiseksi, työtehtävissä tarvittava taustoittava tieto jne. Sen kohderyhmänä on maahanmuuttohallinnossa ja kotouttamisen kokonaisuudessa toimivat ammattilaiset ja muut henkilöt.

Maahanmuuttohallinnon organisaatiomuutoksen yhteydessä työministeriön ylläpitämät kanavat maahanmuuttohallinnon sisäisessä viestinnässä katkesivat. Työministeriön ylläpitämään Tiimi Foorumiin oli koottuna ja säännöllisesti päivitettyinä työtehtäviin liittyviä asiakokonaisuuksia ja ajankohtaisasioita. Maahanmuuton kokonaisuuden siirtyessä sisäasiainministeriöön vastaavaa viestintäkanavaa tai -foorumiä ei ollut tarjolla.

Tällä hetkellä ainoa maahanmuuton poikkihallinnollinen julkaisukanava on maahanmuuttoasioiden ammattilehti Monitori. Monitorin toimitusneuvostossa on jäseniä useamman ministeriön hallinnonaloilta. Se on tällä hetkellä ainoa maahanmuuttoviestintään liittyvä säännöllisesti kokoontuva yhteistyöfoorumi.

Lehteä pidetään tärkeänä maahanmuuton viestintäkanavana. Lehden rasisiteena on kuitenkin raskas kustannusrakenne, jota tosin on jo tälle vuodelle saatu kevennettyä.

Kuitenkin lehdellä on sisäasiainministeriölle merkitystä imagollisessa mielessä muuttuneessa tilanteessa eikä projektiryhmä näe järkeväksi lakkauttaa lehteä tässä vaiheessa.

Ehdotus 3:

Monitori-lehteä jatketaan nykymuodossa enintään vuoden 2011 loppuun. Samanaikaisesti selvitetään lehden muuttamista verkkomediaksi. Verkkomedia voi olla verkkolehti tai Monitori-lehti voidaan sulauttaa osaksi mahdollisesti perustettavaa maahanmuutto.fi -verkkosivustoa.

Monitorin sisältö kehitetään yhä enemmän maahanmuuton ammattilehdeksi. Jakelu tarkistetaan ja sitä lisätään tarpeelliselta osin, ei kuitenkin paisuteta paljoo yli nykyisen 15 000 kappaleen. Kilpailutetaan Monitorin toimittaminen syksyllä 2009. Kilpailutuksessa huomioidaan, että lehden tekstejä voidaan käyttää nykyistä paremmin myös verkkosivuilla.

Vetovastuu: sisäasiainministeriön viestintäyksikkö.

Aikataulu: verkkomedian kehittämissuunnitelma tehdään vuoden 2010 aikana

Ehdotus 4:

Hallinnossa on tarve kehittää viestintäkanavaa, joka olisi helposti päivitettävissä ja jonka kautta voitaisiin tuottaa tietoa toiminnan kannalta tärkeitä ja ajankohtaisista asioista.

Selvitetään missä laajuudessa Maahanmuuttoviraston extranet-palvelua, toimintakäsikirja Manua, voidaan kehittää maahanmuuttohallinnon sisäisenä viestintäkanavana (uudet sisällöt ja käyttäjäkunnan laajennus eri tahoille kuten kuntapuolelle) ottaen huomioon tietoturvakysymykset sekä eri osapuolien resurssintamahdollisuudet tiedon tuottamisessa ja sen ylläpidossa. Jo tällä hetkellä Manua käyttävät sisäasiainministeriö, poliisi, Rajavartiolaitos, ulkoasiainministeriö, te-keskukset ja vastaanottokeskukset. Täydennetään nykymuotoisen Manun sisältöä ja tehostetaan sen markkinointia etenkin sisäministeriön hallinnonalalla Migrin ja ministeriön yhteisin toimenpitein. Jokainen Manuun tietoa tuottava organisaatio vastaa omien tietojensa tuottamisesta ja ylläpidosta.

Vetovastuu: Maahanmuuttovirasto.

Aikataulu: Nykymuotoisen Manun sisällön kehittämisen ja markkinoinnin osalta sisäasiainministeriö aloittaa yhteistyön Maahanmuuttoviraston kanssa syksyn 2009 aikana. Extranet-palvelun laajentamisen osalta selvitystyötä tehdään perustettavan

yhteistyöfoorumin kanssa sekä yhtä aikaa sisäasianhallinnonalan yhteisen julkaisujärjestelmän hankinta-aikataulun mukaan (vuosina 2010 - 2011).

Viestintä, jota maahanmuuttaja tarvitsee kotoutuakseen Suomeen

Sisäasiainministeriön hallinnonalan strategiassa on linjattu, että maahanmuuttajien tietotasoa yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista sekä suomalaisesta yhteiskunnasta tulee vahvistaa.

Kotouttamisviestinnässä tulee varmistaa:

- että maahanmuuttaja saa tietoa elämisestä Suomessa, oikeuksista ja velvollisuuksista ja osaa hakeutua palveluihin
- että viranomaiset saavat tietoa maahanmuuttaja-asiakkaiden kohtaamisesta ja osaavat neuvoa heitä ja ohjata ns. ”oikealle luukulle”
- että valtakunnallinen tietoa on ajankohtaista ja selkokielistä

Maahanmuuttajille suunnattu kotouttamisviestintä on toteutettu useimmiten monikielisenä ja sen sisältönä ovat esimerkiksi oikeudet, velvollisuudet ja suomalaisen yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet sekä palvelut (opiskelu, työnteko, sosiaaliturva, asuminen, jne).

Monikielisyyden vaatimuksen lisäksi haasteita viestinnälle asettaa se, etteivät maahanmuuttajat ole yksi yhtenäinen ryhmä, vaan kotouttamiseen liittyy monenlaisia lähtökohtia ja tilanteita, erilaisia maahantuloperusteita, kulttuuritaustoja ja erityisryhmien tarpeita. Tiedon jakaminen eri keinoin ja eri kanavia pitkin on tärkeää.

Sisäasianministeriö tukee jo nyt Infopankki.fi -sivustoa, johon on koottu kotoutumiseen tarvittavaa materiaalia laajasti. Sen toimintaperiaatteena on tuottaa helposti omaksuttavaa, monipuolista ja käytännönläheistä tietoa maahanmuuttajien omalla äidinkielellä ja maahanmuuttajien eri ryhmien tarpeet huomioiden. Infopankki ei kuitenkaan nykyversiona aidosti vastaa valtakunnallisiin tarpeisiin eikä sillä sähköisenä palveluna kateta kaikkien maahanmuuttajaryhmien tiedontarpeita.

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolla koordinoidaan ESR-rahoitteista Alpo-hanketta, jossa pyritään selvittämään, mitä viestinnällisiä tarpeita maahanmuuttajilla on ensivaiheen kotoutumisessa. Hankkeen puitteissa saadaan arvokasta tietoa siitä, miten alkuvaiheen informaatiota tulisi parantaa.

Kotouttamiseen liittyvän viestinnän ja tarvittavan materiaalin tuottamisessa on kuitenkin paineita tuottaa perusmateriaalia eri toimijoiden (esim. kunnat, TE-keskukset) käyttöön myös ministeriöstä käsin. Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolla on tiedostettu tarve osallistua kotouttamisen viestinnän kehittämiseen. Myös kotouttamista toteuttavat tahot odottavat ministeriöltä kokonaisuutta kehittäviä suuntaviivoja ja käytännön toimenpiteitä.

Ehdotus 5:

Kotouttamisviestinnän osalta projektiryhmä katsoo, että tiettyjen perusmateriaalien tuottaminen ministeriötasolla olisi järkevää. Tällaisia ovat esimerkiksi yleisesti Suomesta ja suomalaisesta hallinnosta sekä kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista kertovat esitteet. Näiden osalta suunnitelma tehdään osana maahanmuutto-osaston viestintäsuunnitelmaa.

Vetovastuu: sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto

Ehdotus 6:

Infopankkia kehitetään niin, että se keskittyy vastaamaan maahanmuuttajien ja maahanmuuttajien erityisryhmien tiedontarpeisiin. Painotetaan kehitystyössä Infopankin roolia ensi vaiheen kotouttamisen välineenä sekä työn perässä maahanmuuttoa harkitsevien tietolähteenä. Palvelua tulisi kehittää elämäntilannelähtöisestä näkökulmasta. Infopankista ei tule kehittää uutispalvelua. Näillä toimenpiteillä Infopankista saadaan kattava verkkopalvelu osaksi kotouttamista sekä tietopankki Suomeen muuttota harkitseville. Huomioidaan kehitystyössä Alpo-hankkeen tulokset.

Vetovastuu: sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto.

Viestintä, jolla edistetään hyviä etnisiä suhteita ja maahanmuuttajien yhdenvertaisuutta

Hyvien etnisten suhteiden ja yhdenvertaisuuden näkökulma tulee olla osa kaikkea sisäasiainministeriön viestintää. Hyvät etniset suhteet ja maahanmuuttajien yhdenvertainen kohtelu on lähtökohtana maahanmuuttajan onnistuneelle kotoutumiselle. Sisäasiainministeriölle kuuluvat yhdenvertaisuuden ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen sekä rasismien ja syrjinnän ehkäisy. Etnisten suhteiden neuvottelukunnan tehtävänä on tiedottaa maahanmuuttopolitiikasta, etnisen yhdenvertaisuuden tavoitteesta ja etnisestä monimuotoisuudesta yhteiskunnan voimavarana.

Yhdenvertaisuuslain mukaisesti sisäasiainministeriö edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ikään, etniseen ja kansalliseen alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen ja sukupuoliseen suuntautumiseen liittyvissä kysymyksissä. Kaikessa viranomaisten viestinnässä tulisi huomioida, että jokaisen viranomaisen velvollisuus on edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti. Yhdenvertaisuuteen liittyvää viestintää ja työtä yhdenvertaisuuden eteen tehdään ministeriön oikeusyksikössä ja oikeusyksikkö on erilaisissa viestinnällisissä kampanjoissa mukana.

Ehdotus 7:

Hyvien etnisten suhteiden edistäminen tulisi valtavirtaistaa myös sisäasiainhallinnon sisällä. Hyvien etnisten suhteiden edistämisestä tulee järjestää tehostettua sisäistä tiedotusta sisäasiainhallinnon sisällä. Lisäksi yhdenvertaisuuteen liittyvistä kampanjoista ja toiminnasta tulisi tiedottaa nykyistä laajemmin ja asian näkyvyyttä myös sisäasiainministeriön verkkosivuilla parantaa.

Vetovastuu: ministeriön viestintäyksikkö yhdessä maahanmuutto-osaston, ETNON ja oikeusyksikön kanssa.

Aikataulu: 2010

Ehdotus 8:

Etnisten suhteiden neuvottelukunnan viestintää tulisi kehittää ETNO:n toiminnan pohjalta ja viestintää suunnitella yhdessä sihteeristön ja puheenjohtajiston kanssa. ETNO:sta pitäisi pyrkiä saamaan paremmin tunnettu neuvottelukunta.

Vetovastuu: ministeriön viestintäyksikkö, yhdessä ETNO:n kanssa.

Aikataulu: 2010

Työvoiman maahanmuuttoon liittyvä viestintä

Ehdotus 9:

Työvoiman maahanmuuttoon ja sen edistämiseen liittyvää viestintää ei ole kokonaisuutena sisäasiainministeriössä mietitty. Viestinnällisiä keinoja erilaisten työntekijäryhmien houkuttelemiseksi Suomeen tulisi kuitenkin selvittää osana työvoiman maahanmuuton vetovoimastrategiaa, jota sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolla valmistellaan osana hallitusohjelman linjauksia. **Vetovastuu:** sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto

Viestinnän resurssit

Kuulemisissa tuli esille, että viestinnälliset resurssit maahanmuuton osalta ovat sisäasiainministeriössä ja hallinnonalalla verrattain pienet. Yhteistyön tiivistämisellä ja erilaisten yhteistyömuotojen etsimisellä mm. yhteistyöfoorumin puitteissa voidaan osaltaan vaikuttaa tilanteeseen. On kuitenkin nähtävissä, että maahanmuuttoon liittyvän viestinnän tarve tulevaisuudessa vain kasvaa.

Ehdotus 10:

Hankkeen aikana tarkastellaan kriittisesti sitä, onko maahanmuuttoviestintään varattu riittävästi resursseja ministeriötasolla ja hallinnonalalla. Tarvittaessa hankkeen loppuvaiheessa tehdään esitys resurssitarpeista.

Vetovastuu: hankkeen ohjausryhmä tekee tarvittaessa esityksen resurssitarpeista maahanmuuttoasioiden johtoryhmälle

2.2 Hankkeen jatko-organisointi

Perustetaan hankkeella ohjausryhmä, jota vetäjänä toimii ylijohtaja Pentti Visanen sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolta ja jäseninä ovat sisäasiainministeriön maahanmuutto-osaston yksiköiden johtajat, Maahanmuuttovirastosta viestintäjohtaja Tarja-Riitta Nissinen ja viestintäjohtaja Kaija Uusisilta sisäasiainministeriön viestintäyksikkö. Ohjausryhmä kokoontuu 2-3 kertaa vuodessa.

Tarvittaessa edellä mainitut kehitysehdotukset organisoidaan osahankkeiksi, joiden asettaminen tehdään mahdollisuuksien mukaan ohjausryhmän asettamisen yhteydessä. Asettamisesta vastaa sisäasiainministeriön viestintäyksikkö.

Liite 1: Lausuntoyhteenveto

YHTEENVETO MAAHANMUUTTOHALLINNON VIESTINNÄN KEHITTÄMISHANKKEEN PROJEKTIRYHMÄN LOPPURAPORTIN LAUSUNNOISTA

Maahanmuuttohallinnon viestinnän kehittämishankkeen projektiryhmän loppuraporttiin ja kehittämis ehdotuksiin pyydettiin lausuntoja 12.11.2009. Lausuntoja saatiin yhteensä 16 kappaletta. Lausunnon antoivat: opetusministeriö, oikeusministeriö, Helsingin kaupunki, Suomen Punainen Risti, Suomen Pakolaisapu, Opetushallitus, Infopankki, Pohjois-Savon TE-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus, Suomi-Seura ry, Satakunnan TE-keskus, Rajavartiolaitos, Uudenmaan TE-keskus, Spektr-lehti, Pirkanmaan TE-keskus, Etelä-Savon TE-keskus, Hämeen TE-keskus, Maahanmuuttovirasto, sisäasiainministeriön poliisiosasto, sisäasiainministeriön talousyksikkö, sisäasiainministeriön pelastusosasto ja sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto.

Kuntaliitto ilmoitti, että se ei anna lausuntoa. Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto saatiin 18.1.2010.

Yleistä

Yleisesti voidaan sanoa, että lausunnon antaneet pitivät viestinnän kehittämistä tärkeänä ja sisäasiainministeriön roolia siinä keskeisenä. Kaikki lausunnon antaneet pitivät yhteistyön tiivistämistä tärkeänä viestinnän eri osa-alueilla. Selkeimmin haasteita on kotouttamisen viestinnän kehittämisessä ja erityisesti TE-keskusten informoimisessa.

Viestinnän yhteistyöfoorumin kokoamista pitivät kaikki lausunnonantajat tärkeänä. Monitori-lehden osalta mielipiteet jakautuivat. Niistä, jotka erityisesti ottivat kantaa Monitori-lehteen, puolet kannatti verkkomuotoon siirtymistä ja puolet pitäytyisi nykyisessä painetussa lehdessä.

Manun tai jonkin muun toimivan viestintäkanavan kehittämistä TE-keskuksiin (tuleviin ELY:n) kannattivat kaikki TE-keskukset.

Kotouttamisviestinnän perusmateriaalien tuottamista ministeriöstä käsin kannatti suurin osa lausunnon antajista. Lisäksi useat lausunnonantajat korostivat Infopankin rahoituksen turvaamista pitkäksi aikaa.

Monet lausunnon antajat huomauttivat, että julkinen keskustelu maahanmuuttoasioissa on vääristynyt ja että sisäasiainministeriön tulisi vaikuttaa keskusteluun tuomalla esiin maahanmuuton eri puolia. Yhtenä keinona tässä voisi olla yhteistyö Journalistiliiton sekä maahanmuuttajamedioiden ja -toimittajien kanssa.

Tiivistelmä lausunnoista

Opetusministeriö pitää selvänä, että maahanmuutto.fi -sivusto tarvitaan ja sellainen tulisi perustaa. Yhteistyöfoorumin perustamista pidetään tärkeänä. Monitori-lehden osalta kannatetaan muuttamista verkkolehdeksi ja Monitori voisi myös olla osa muuta maahanmuuttosivustoa. Opetusministeriö toivoo Maahanmuuttovirastolta palveluita koulutuksen järjestäjille liittyen ulkomaalaisten opiskelijoiden oleskelulupiin. Lisäksi toivotaan Maahanmuuttovirastolta tietokantaa, josta voisi tarkistaa, onko henkilö pyrkinyt aiemmin maahan väärennetyin tiedoin.

Oikeusministeriö huomauttaa, että raportti keskittyy pitkälti viranomaisyhteistyöhön ja siinä tulisi paremmin ottaa huomioon maahanmuuttajajärjestöt. Tiedotus perusoikeuksista ja osallistumismahdollisuuksista maahanmuuttajille on kotoutumisen kannalta tärkeää.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannatti yhteistyöfoorumin perustamista sekä Monitori-lehden muuttamista verkkolehdeksi. Lisäksi ministeriö korosti, että maahanmuuttajille suunnatussa viestinnässä tulee varmistua, että maahanmuuttajat saavat tietoa erityisesti suomalaisesta työelämästä, työnhausta ja työelämän pelisäännöistä. Tämä koskee myös työvoiman maahanmuuttoon liittyvää viestintää.

Opetushallitus puoltaa Monitori-lehden julkaisemista verkkolehtinä, koska siten sillä voitaisiin tavoittaa kustannustehokkaasti laajempia lukijaryhmiä. Opetushallitus kannattaa myös kotoutumisviestinnän perusmateriaalien tuottamista ministeriössä, mutta huomauttaa, että opetuksen osalta erityismateriaali tulee jatkossakin tuottaa hallinnon omin toimin.

Maahanmuuttovirasto pitää kaikkia kehittämis ehdotuksia hyvinä. Manun kehittämisen osalta Maahanmuuttovirasto korostaa, että kehittämisessä tulisi edetä harkitusti ottaen huomioon eri organisaatioiden resurssit ja tietoturvakysymykset. Esimerkiksi laajentaminen kuntasektorille tuo lisätyötä myös Maahanmuuttovirastolle, joka hoitaa järjestelmän käyttäjähallinnan ja ylläpitäjien kouluttamisen. Jos Monitori-lehti säilytetään, tulisi sitä kehittää selkeämmin ammattilehdeksi.

Uudenmaan TE-keskus odottaa, että sisäasiainministeriö tiedottaa tuleville ELY-keskuksille ajantasaisesti maahanmuuttoasioista. Manun kehittäminen yhteiseksi viestintäkanavaksi on kannatettava, mutta sivuston käytettävyyteen tulee kiinnittää huomiota. Yhteistyöfoorumi on kannatettava ajatus ja siihen tulisi ottaa mukaan myös maahanmuuttajajärjestöjen edustaja. Sisäasiainministeriön tulisi tuottaa selkeä kaavio eri viranomaisten vastuista maahanmuutossa. ETNON näkyvyyttä tulisi lisätä ja eri maahanmuuttajaryhmiä (esim. korkeakoulutettuja) nostaa enemmän julkiseen keskusteluun.

Satakunnan TE-keskus toteaa, että Monitori-lehden jatkaminen verkkolehtenä esimerkiksi osana maahanmuutto.fi -sivustoa on kannatettavaa. Viestinnän keskittäminen tiettyihin kanaviin olisi tärkeää.

Pohjois-Savon TE-keskus toteaa, että nykyisin maahanmuuttoon liittyvä tieto on liian hajallaan. Tuleville ELY:lle tulisi saada sähköinen kanava, josta saadaan ajankohtainen tieto. Maahanmuutto.fi -sivusto on hyvä ajatus. Lisäksi työvoiman maahanmuuttoa varten kannattaisi perustaa work in Finland -sivusto Tanskan mallin mukaisesti. Monitorin tuottamista pitäisi jatkaa ainakin jossain muodossa.

Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus kannattaa joko Manun tai maahanmuutto.fi:n kehittämistä myös TE-keskuksien maahanmuuttotyötä tekevien viestintäkanavaksi. Nykymuodossaan Manu sisältää vain vähän työssä hyödynnettävää tietoa. Lisää tarvittaisiin käytännön ohjeita, tilastoja ja taustatietoja sekä tietoa lakimuutoksista. Monitorin lakkauttamista tai muuttamista verkkomuotoon ei kannateta. Kotouttamisviestinnän materiaaleja kaivataan ja niitä voidaan helposti jakaa maistraateissa, Kelassa ja te-toimistoissa.

Pirkanmaan TE-keskus kannattaa yhteistyöfoorumin perustamista. Viestinnän suunnittelussa tulisi huomioida sekä verkkoviestinnän kehittäminen että viestintäkoulutus ELY-keskusten vastuuhenkilöille. Eri viestintä- ja tietojärjestelmien yhteensopivuuden huomioiminen mm. Maahanmuuttoviraston Manu ja Umarek -järjestelmien kanssa on tärkeää.

Etelä-Savon TE-keskus pitää tärkeänä sisäisen tiedotuskanavan kehittämisen TE-keskusten (tulevien ELYjen) ja keskeisten hallinnonalojen (sisäministeriö ja Migri) välille. TE-toimistot tulisi myös saada paremmin mukaan yhteistyöverkostoihin, sillä niillä on keskeinen rooli kotouttamisessa.

Hämeen TE-keskus huomauttaa, että raportissa jää liian vähälle huomiolle alue- ja paikallishallinnon toimijoiden informoiminen. Viestintäsuunnitelmassa tulisi eriyttää suurelle yleisölle ja maahanmuuttohallinnon viranomaisille tarkoitettu viestintä. Hämeen TE-keskus katsoo, että tällä hetkellä alue- ja paikallistason viranomaiset eivät saa tarpeeksi tietoa linjausta tai käytäntöjen muuttamisesta. Myös sisäasiainministeriön maahanmuutto-osaston kotouttamisyksikön ja kansainvälisen suojelun yksikön tiedottamista tulisi sovittaa yhteen. Kunnissa maahanmuuttotyötä tekevät toivovat myös saavansa säännöllistä tiedottamista maahanmuuttoasioista sisäasiainministeriön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriöltä ja Kuntaliitosta.

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto pitää kehittämis ehdotuksia hyvinä ja sisäministeriön roolin kirkastamista myös viestinnän osalta tärkeänä. Loppuraportin puutteena sosiaalivirasto pitää sitä, että siinä on keskitytty liikaa viestinnän käytäntöihin eikä mietitty tarpeeksi, mistä ja miten tietoa kerätään ja miten tiedon laatua analysoidaan. Sosiaaliviraston mukaan raportissa ei myöskään ole tarpeeksi kiinnitetty

huomiota viestinnän kohderyhmien tarpeisiin. Yhteistyöfoorumin osalta sosiaalivirasto esittää, että siihen tulisi osallistua myös Helsingin kaupungin.

Helsingin kaupungin henkilöstökeskus kannattaa yleisesti kehittämisehdotuksia. Infopankin osalta henkilöstökeskus korostaa rahoituksen vakinaistamista, jotta toiminta voidaan turvata. Yhteistyöfoorumia pidetään hyvänä ajatuksena. Monitori-lehdestä ei henkilöstökeskuksen mukaan pitäisi luopua, sillä paperiversiona se palvelee parhaiten lukijoitaan ja on ollut vuosia toimiva kanava eri toimijoiden välillä.

Infopankki ehdottaa, että yhteistyöfoorumissa olisi myös pk-seudun kaupunkien edustus. Infopankki korostaa myös lausunnossaan infopankin rahoituksen vakinaistamista. Lisäksi infopankin pitää pystyä palvelemaan maahanmuuttajaväestöä myös yllättävissä viestinnällisissä tilanteissa, esimerkiksi sikainfluenssaepidemiassa. Monitori-lehden osalta Infopankki huomauttaa, että siihen sijoitetut resurssit eivät saisi olla pois maahanmuuttajille suunnatusta viestinnästä.

Suomen Pakolaisapu kannattaa Monitori-lehden suuntaamista yhä enemmän ammattilaislehdeksi. Pakolaisavun mukaan Suomessa tarvittaisiin oleskelulupiin ja maahanmuuttajien oikeuksiin liittyvää materiaalia. Käytännössä oleskeluluvan saaneet eivät nyt tiedä, mitä lupa tarkoittaa ja mihin se oikeuttaa. Kotouttamismateriaalien tuottamisessa kannattaa ensin kartoittaa jo nyt järjestöjen ja yliopistojen tuottama materiaali. Infopankin osalta Pakolaisapu pitää sivustoa hyvänä, mutta huomauttaa, että kaikkea viestintää ei voi jättää verkkosivuston varaan. Etnisen yhdenvertaisuuden huomioiminen on Pakolaisavun mielestä tärkeää ja se huomauttaakin, että Maahanmuuttoviraston tulisi välttää leimaamista tiedottamisessaan tiettyä etnistä- tai kansalaisryhmää. Lisäksi ulkoministeriön edustustojen verkkosivuille tulisi saada paremmin tietoa oleskeluluvan hakemisesta ja Maahanmuuttoviraston sivuille tietoa oleskelulupaprosessista ja työn teosta prosessin aikana.

Suomen Punainen Risti ei kannata Monitori-lehden lakkauttamista. Manu-extranetin osalta Punainen Risti huomauttaa, että sen käytöstä olisi hyötyä myös Punaisen Ristin toimijoille esim. vastaanottokeskuksissa.

Suomi-Seura pitää kehittämisehdotuksia hyvinä, mutta huomauttaa, että myös ulkosuomalaiset tulisi huomioida yhtenä kohderyhmänä.

Spektr-lehti toteaa, että viestinnän tekijöiden tulisi tutustua myös olemassa oleviin maahanmuuttajamedioihin. Kotouttamismateriaalin jakamiseen tulisi kiinnittää huomiota, jotta ne tavoittavat kohderyhmät. Maahanmuuttaja-toimittajia tulisi käyttää apuna viestinnässä, sillä he pystyvät välittämään tietoa suoraan maahanmuuttajille heidän omalla kielellään. Spektr ehdottaa myös yhteistyötä Journalistiliiton kanssa yleisen ilmapiirin muuttamiseksi.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto kannattaa kaikkia kehittämisehdotuksia ja erityisesti viestinnän yhteistyöfoorumia pidetään tärkeänä.

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto kannattaa esitettyjä kehittämisehdotuksia. Lisäksi työvoiman maahanmuuton viestinnän osalta tulee huomioida työvoiman maahanmuuton toimenpideohjelman linjaukset. Maahanmuutto-osasto ehdottaa harkittavaksi vielä hankkeen ohjausryhmän kokoonpanoa ja toivoo, että maahanmuuttopolitiikasta toimitettaisiin säännöllisesti katsaus sidosryhmille.

Rajavartiolaitos toteaa, että raportti on kattavasti koottu ja että se on valmis osallistumaan viestinnän yhteistyöfoorumiin.

Sisäasiainministeriö pelastusosasto esittää, että pelastushallinnon osuus tulisi ottaa osaksi kaikkia esitettyjä kehittämistavoitteita. Keskeisiä huomioitavia asioita ovat asumisen paloturvallisuus ja vastaanottokeskusten paloturvallisuuden varmistaminen. Esimerkiksi asumisen paloturvallisuuden aineisto maahanmuuttajille on testausvaiheessa ensi vuoden alussa.

Sisäasiainministeriön talousyksikkö toteaa, että Monitori-lehden muuttaminen verkkolehdeksi on kannatettavaa. Tulisi perustaa vain yksi verkkosivusto, johon kootaan maahanmuuttoon liittyvä tieto ja josta on linkitykset eri toimijoiden sivuille ja joka on sekä asiakkaiden että viranomaisten käytössä.

Lausuntojen vaikutus lopullisiin kehittämisehdotuksiin

Helsingin kaupunki pyydetään mukaan yhteistyöfoorumiin. Muita tahoja foorumi voi tarvittaessa pyytää asiantuntijoiksi kokouksiin.

Tarkennetaan tekeillä olevassa maahanmuutto-osaston viestintäsuunnitelmassa viestinnän tehostamista uusiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin.

Monitori-lehti muutetaan verkkolehdeksi.

Journalistiliiton kanssa on jo alustavasti sovittu toimittajakoulutuksen järjestämisestä vuonna 2010. Tiedotustilaisuuksiin ja toimittajatapaamisiin kutsutaan myös maahanmuuttajamediat.

Sisäasiainministeriön viestintä tarkistaa, että maahanmuuttajalehdet - ja järjestöt saavat ministeriön tiedotteet.